

YENGIL SANOAT TEXNOLOGIYASIDA AYOLLAR UST KIIYIMLARINI YANGI MODELLASHNI LOYIHALASH

Xalilova Xurshida Adilovna

Quva kasb-hunar maktabi Tikuvchilik yonalishi ishlab chiqarish ta'lim ustasi

Annotatsiya: *Yengil sanoat texnologiyasida ayollar ust kiyimlarini yangi modellashni loyihalash haqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *futer, flanel, model, analiz, trikotaj, kombinatsiya, hom-ashyo, model, bichuvchi usul, brend, furnitura*

Bugungi kunda Respublikamizda yengil sanoat sohasida jadal suratda olib borilayotgan islohotlar olib borilmoqda hamda ishlab chiqarish korxonalarini zamonaviy uskunalari bilan jihozlanmoqda, natijada ish samaradorligi oshib mahsulot sifatini jahon bozor talablariga mos bo'lishiga xizmat qilyapti. Biz bilamizki, kundalik kiyimlar funksional, estetik, gigiyenik talablarga, shuningdek, ishlab chiqarish va ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorlik talablariga javob berishi kerak. Funksionallik talablariga ko'ra, kundalik kiyimning maqsadiga mos kelishi kerak. Ergonomik talablarga muvofiq, ayollar klassik liboslari inson qiyofasiga, statik va dinamikada individual antropometrik xususiyatlarga, psixofiziologik xususiyatlarga va gigiyenik talablarga mos kelishi kerak.

Mamlakatimizda paxta yarmarkasini yuksak saviyada o'tkazish ham yaxshi an'anaga aylandi. Ko'p yildirki yarmarkada dunyoning turli mamlakatlaridan paxta va to'qimachilik sanoati vakillari, jahon bozoridagi narxlar konyunkturasini muhokama etish, O'zbekiston paxta sanoati bilan tanishish, paxta tolasi va undan tayyorlangan mahsulotlarni etkazib berish bo'yicha bevosita shartnomalar tuzish imkoniga ega bo'lmoqda. Bugungi kunda mamlakatimiz seleksionerlari tomonidan 107 yangi paxta navi yaratilgan, ulardan 27 tasi davlat reestriga kiritilgan va yurtimizning turli viloyatlarida ekish uchun tavsiya qilingan. Hozirgi kunda O'zbekiston sharoitida oliy, yaxshi, oddiy, o'rta, paxta navlari yetishtirilmoqda. Shuningdek ko'plab chet davlatlari Turkiya, Xitoy, AQSH va yana boshqa davlatlar ham bizning paxtamizga qiziqish bildirib, uni sotib olish uchun oldindan shartnoma tuzmoqdalar. Bu esa davlatimiz eksport salohiyatini yanada oshirmoqda. Prezidentimiz boshchiliklarida paxtani qayta ishlash zavodlari qurilmoqda. Nafaqat qayta ishlash balki undan tayyor mahsulot ishlab chiqarib ichki bozorni to'ldirib bir payt o'zida tashqi bozorgaham asta sekinlik bilan bosqichma – bosqich chiqib borishdir va shunday qilinmoqdaham. Bir vaqtning o'zida mahsulotlarimiz bozorlarimizni to'ldirish bilan bir qatorda haridorlarga pishiqiligi bilan va yana boshqa hususiyatlari bilan yoqish bilan bir qatorda asosiysi chet el mahsulotlaridan arzonligi bilan ham haridorlarga yoqib kelmoqda.

Yengil sanoat texnologiyasida ayollar ust kiyimlarini yangi modelini loyihalashning bir necha foydasi va muhimligi mavjud:

1. Yengil sanoat texnologiyalari, ust kiyimlar uchun yangi materiallar va usullar yaratishda ko'p imkoniyatlarni taqdim etadi. Bu, ko'proq qulaylik, komfort va modaniki ravishda yangiliklarni olib keladi.

2. Texnologiya yordamida loyihalangan yangi modellar, har bir o'lchamdagi ayollar uchun moslashtirilgan bo'lib, ularning ko'rinishini va qulayliklarini ta'minlaydi.

3. Yengil sanoat texnologiyasi yordamida loyihalangan ust kiyimlar, ayollar uchun ko'plab funksional xususiyatlarga ega bo'lishi mumkin. Misol uchun, suvni suzishga yordam beruvchi materiallar, termoizolyatsiya funktsiyasi bor polietilen qoplamalar va boshqalar.

4. Yengil sanoat texnologlari orqali tuzilgan ayollar ust kiyimlari modadagi so'nggi yangiliklarga mos ravishda ekanligi bilan birga, shuningdek, ularning dizayni va stiliga e'tibor qaratishi kerak.

5. Yengil sanoat texnologlari foydalanish orqali ust kiyimlar tuzish jarayonini tezlashtiradi va ishlab chiqarishni arzonroq qiladi. Bu esa eng muhimdir, chunki bu moda sanoati sohasidagi raqobatchilar bilan rivojlanib borishi mumkin.

Shuningdek, ayollarning xohlagan stili va talablari bo'yicha maxsus loyiha tuzish fursatlari mavjud bo'lishi mumkinligiga ega bo'ladi. Ayollarning istaklari asosida tuzilgan yangi modellarning muvaffaqiyati hisobga olinishi kerakdir.

Hozirda mamlakatimizda yangi zamonaviy texnika-texnologiyalari kirib kelayotgan bo'lsada, aksariyat tarmoq korxonalarida eski texnologiyalar mavjuttur. Buning asosiy sabablaridan biri o'rnatishda yengil sanoat rivojiga yetarlicha diqqat e'tibor berilmaganligidir. Endilikda zamonaviy texnika- texnologiyalarga asoslangan qo'shma korxonalari barpo etib, mavjud muammolar hal ettirilmoqda. Trikotaj mahsulotlari uchun texnologik zanjirining uch turi mavjud bo'lib, ular quyidagilar:

Yarim muntazam usul;

Muntazam usul;

Bichuvchi usul.

Yarim muntazam usul. Bunda mahsulot deyarli tayyor holatda bo'lib, faqatgina ayrim qisimlarni birlashtirish natijasida tayyor mahsulot hosil bo'ladi. Bu jarayonda asosiy ishni to'quv mashinasi bajaradi. Qolgan ishni esa tikuv bo'limida birlashtirish hisobiga olib boriladi. Muntazam uslub. Bu uslubda mahsulotimiz tayyor holatda bo'lib, hech qanday boshqa ishlar amalga oshiradi.

Tanlangan model uchun eng maqbul gazlama bu «futer» trikotajidir. «Futer» trikotaj to'qimasi kiyimning uslubiga ham, yosh darajasi va vazifasi jihatdan ham to'g'ri keladi. Tanlangan trikotaj to'qimasi tola tarkibini 100% paxta tolasi tashkil etganligi sababli, uning havo o'tkazuvchanlik ko'rsatkichi ancha yuqori. Trikotaj matolarining afzalligi ularning mayinligi, ishqalanishga chidamliligi va yuqori qayishqoqligidir. Trikotaj matolardan tikilgan kiyimni kiyib yurish qulay, odam butun badanini siqmaydi, bu esa bolalar kiyimlari uchun eng muhim ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Ularning burmabopligi, g'ijimlanmasligi, havo o'tkazuvchanligi va gigienik xususiyatlari juda yaxshi.

Zamonaviy kiyim modellashtirish amaliyotida barcha yoshdagi iste'molchilarning o'lcham va to'lalig guruhlariga mo'ljallangan bir necha yetakchi siluetlar qabul qilingan. Bulardan:

- to'g'ri;
- yopishgan;

• nimyopishgan turlari ko'p yillar mobaynida moda o'zgarishlariga qaramay asosiy klassik siluetlarga aylangan. Siluet frantsuzcha «silhouette» - so'zidan kelib chiqqan bo'lib, predmetning tekislikka tushgan kontur chiziqlarini anglatadi. Ayrim davrlarda etagi kengaygan yoki toraygan trapetsiyasimon siluet ham modadan o'rin egallagan.

1-rasm. Trikotaj gazlamadan ayollar ust kiyim model namunalari

Xulosa qilib aytganda, badiiy konstruksiyalash bu yangi ijodiy loyihalash usulidir. Uning yordamida mahsulotning sifatini yuqori darajaga ko'tarish mumkin. Sanoat buyumlariga oid yangi namunalarning badiiy jihatdan yuqori darajali sifati konstruktorlar, psixofiziologlar, gigienistlar, san'atshunoslar, iqtisodchilar va qator mutaxassislar hamkorligi orqali ta'minlanadi

Yengil sanoat texnologiyalarida ayollar ust kiyimlarini yangi modellashtirish loyihalash jarayoni quyidagi asosiy bosqichlardan iborat:

Tadqiqot va taxlil bosqichi:

- Bozor talablarini o'rganish, iste'molchi ehtiyojlarini aniqlash.
- Modadagi tendensiyalarni tahlil qilish.
- Mavjud modellarni o'rganish va ularning ijobiy va salbiy tomonlarini aniqlash.

Dizayn bosqichi:

Yangi modellar konsepsiyasini ishlab chiqish.

Model g'oyalari va siluetlarini yaratish.

Eskizlarni tayyorlash, modelni 2D va 3D formatlarda tasvirlash.

Materiallar, ranglarni tanlash.

Kesim va bezak elementlarini ishlab chiqish.

Konstruktorlik va texnologik ishlab chiqarish:

Modelni konstruksiya qilish.

O'lchov sistemalarini aniqlash, lekallarni tayyorlash.

Texnologik jarayonlarni ishlab chiqish.

Namunani tikishga tayyorlash.

Tikish va baholash bosqichi:

Yangi modelni tikish.

Kiyimni to'laqonli baholash, sifat nazoratidan o'tkazish.

Zarur o'zgartirishlar kiritish.

Tayyor mahsulotni joylashtirish va ishlab chiqarish:

Mahsulotni tijorat uchun tayyorlash.

Yetkazib berish va realizatsiya qilish.

Tadbirlar asosida iste'molchi fikr-mulohazalarini o'rganish va yangi modellashtirish jarayonini takomillashtirish.

Bu jarayonda eng muhim omillar - bozor talablariga mos keluvchi yangi modellar yaratish, sifatli tayyorlash va sotish sahasida samarali tijorat tarqatishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Tursunova, X.Sh., Mamatqulova Saida Rahmatovna. (2020). Ayollar paltosi uchun gazlamalar taxlili. 3 rd international congress of the human and social science researches (itobiad).

2. Ayollar yengil kiyimi konstruksiyalash va modellashtirish. O'quv qo'llanma. Toshkent -2003.

3. Sh, T. X., Nizamova, B. B., & Mamatqulova, S. R. (2021). Analysis Of The Range Of Modern Women's Coats. The American Journal of Engineering and Technology, 3(09), 18-23.

4. Ulugboboyeva, M. M., & Tursunova, X. S. (2021). Ways to solve problems in the production of knit wear. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(9), 29-33.

5. Tursunova, X. S., & Rahmatovna, M. S. (2020). Ayollar paltosi uchun gazlamalar taxlili. In 3 rd international congress of the human and social science researches (itobiad).

6. Худойкулова, Н. И. (2018). Пути воспитания толерантности у молодежи. Наука, техника и образование, (11 (52)).

7. Toshbekov, O. A., Urozov, M. K., Baymurova, N. R., & Hamrayeva, M. F. (2022). Processes of bleaching and discolouring of wool fibers. INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(06), 231-235.

8. Rahimovna, B. N. (2023). DUAL TA'LIMI ASOSIDA TALABALAR KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH. PEDAGOG, 6(12), 11-14. 3. Mukumova, F., & Baymurova, N. (2023). TEACHING STUDENTS THE ART OF EMBROIDERY AND ARTISTIC WEAVING IN EXTRACURRICULAR ACTIVITIES. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 3(12), 64-67.

9. Rakhimovna, B. N., & Kudratovna, M. N. (2022). CREATION OF METHODS OF MAKING NATIONAL JEWELRY IN SURKHANDARYA COSTUME. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 13.
10. Rakhimovna, B. N. (2024). INTEGRATION OF THEORY AND PRACTICE OF THE DUAL EDUCATION SYSTEM IN THE FIELD OF LIGHT INDUSTRY EDUCATION. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 4(02), 336-341.
11. Baymurova N. R., & Toxirova A. Sh. (2022). ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA YANGI TEXNOLOGIK JARAYONLARDAN FOYDALANISH ORQALI MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH. *Iqtisodiyot va jamiyat*, (10-1 (101)), 264-267.
12. Amanturdiyevna, R. D., Xudoyqulovna, M. F., Salimovna, D. Y., Akmalovich, K. S., & Nuritdinovich, C. N. (2022). METHODOLOGY OF FORMING ENGINEERING COMPETENCIES IN STUDENTS BASED ON INNOVATIVE APPROACH (IN THE EXAMPLE OF THE EDUCATIONAL DIRECTION OF CONSTRUCTION AND TECHNOLOGY OF LIGHT INDUSTRIAL PRODUCTS (SEWING PRODUCTS)). *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 3898-3901.
13. Dilafruz, R. (2023, March). BO'LAJAK MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA INNOVATSION YONDASHUVNING AHAMIYATI. In *E Conference Zone* (pp. 11-14).
14. Dilafruz, R. (2024). PECULIARITIES OF DEVELOPMENT OF METHODOLOGICAL COMPETENCE OF STUDENTS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL EDUCATION. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 4(01), 139-142.
15. Amanturdiyevna, R. D. Z. (2023). INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNING MUHANDISLIK KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI. *PEDAGOG*, 6(12), 7-10.
16. Amanturdiyevna, R. D. (2022). Innovative Approaches and Their Future Muhmainly the Importance of Andi Ready. *Journal of Intellectual Property and Human Rights*, 1(9), 1-4.
17. Radjapova, D. A. (2022). Professional activity and development stages of engineers in the world education system.
18. Radjapova, D. A., Raximkulova, S. A., Boltayeva, I. B., & Urozov, M. K. (2021). Study of Modern Technologies of Sewing Manufacturing. *International Journal on Orange Technologies*, 3(11), 85-86.
19. Najmiddinov, X. B., Dilmurodov, Sh. N., & Raymkulova, Ch. A. (2021). Inson Ekshalatsiyasida Ammiakni Invaziv Bo'lmagan Usul Bilan Aniqlash. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 1(5), 50-54.
20. Raimkulova, C. A., Aronbaev, S. D., Vasina, S. M., & Aronbaev, D. M. (2020). Exhaled air as an object of studying the functional state of the organism. *Austrian Journal of Technical and Natural Sciences*, (1-2), 47-51.

21. Raimkulova, C. A., Aronbayev, S. D., & Aronbayev, D. M. (2021). Ekshalatsiyalangan havoda ammiakni aniqlash muammosiga. *Universum: kimyo va biologiya*, (1-1 (79)), 26-34.
22. Raimkulova, C. A., Aronbayev, S. D., & Aronbayev, D. M. (2022). Biomarkerlar va xavflarni baholash. *Universum: kimyo va biologiya*, (1 (91)), 77-83.
23. Raimkulova, C. A., Aronbayev, S. D., & Aronbayev, D. M. (2020). Ekshalatsiyalangan havoni tahlil qilish invaziv bo'lmagan diagnostika usuli sifatida. *International scientific journal «Global science and innovations*, 56-58.
24. Aronbayev, D. M., Aronbayev, S. D., Raimkulova, Ch.A., Isakova, D. T., & Shertaeva, A. A. (2021). Suv "tirik" va " o'lik". elektroaktiv suvning antioksidant va gevşeme xususiyatlari haqida yangi faktlar. *Universum: kimyo va biologiya*, (2 (80)), 26-31
25. Aronbayev, S. D., Aronbayev, D. M., Ismoilov, E. X., Islomov, L. B., Raimkulova, Ch.A., & Juraeva, S. B. (2020). Screen-printed elektrodleri og'ir metallarning inversion-voltammetrik ta'rifida. *Universum: kimyo va biologiya*, (5 (71)), 22-34.
26. Narbayev, K., & Raimkulova, Ch.A. (2022, February). INDOFENOL USULI BILAN AMMONIY IONLARINI SPEKTROFOTOMETRIK ANIQLASH SHARTLARINI TANLASH. In *The 7 th International scientific and practical conference "Science, innovations and education: problems and prospects"* (February 9-11, 2022) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2022. 842 p. (p. 161).
27. Raimkulova, C. A., & Xolmurodova, D. K. (2022). BA'ZI KLINIK AHAMIYATGA EGA BIOMARKERLARNI INVAZIV BO'LMAGAN NAZORAT QILISH USULLARI VA QURILMALARINI ISHLAB CHIQUISH. *GEPATO-GASTROENTEROLOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, (SI-2).
28. Raimkulova, C. A., Aronbayev, S. D., & Aronbayev, D. M. (2022). POTANSIYOMETRIK OQIM-IN'EKTSIYA SENSORI YORDAMIDA ARALASH TUPURIKNING PH QIYMATINI O'LCHASH. *Universum: kimyo va biologiya*, (6-2 (96)), 5-12.
29. Raimkulova, C. A., Narbayev, K. M., Aronbayev, D. M., & Aronbayev, S. D. (2022). AMMONIY IONLARINI SPEKTROFOTOMETRIK ANIQLASH UCHUN INDOFENOL KOMPLEKSINING HOSIL BO'LISH SHAROITLARINI OPTIMALLASHTIRISH. *Norwegian Journal of Development of the International Science*, (77-1), 3-9.
30. Raimkulova, C. A., Aronbayev, S. D., & Aronbayev, D. M. (2020). Ekshalatsiyalangan havoda ammiakni ko'rsatishning vizual-rangli usuli va uni amalga oshirish uchun moslama. *Universum: kimyo va biologiya*, (7 (73)), 40-42.
31. Raimkulova, Ch.A., & Soibov, X. J. (2023). AVITSENNANING BIZ NAFAS OLAYOTGAN VA CHIQRADIGAN HAVO HAQIDAGI FIKRLARI, UNING TANAGA TA'SIRI. AMMIAKNI INVAZIV BO'LMAGAN USUL BILAN ANIQLASH. *Ta'lim fidoyilari*, (1), 74-78.

32. Raimkulova, C. A., Aronbayev, S. D., & Aronbayev, D. M. (2023). SALIVODIAGNOSTIKA: O'TMISH, HOZIRGI, KELAJAK. Universum: kimyo va biologiya, (1-2 (103)), 27-37.